

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Vår dato: 20.12.2024

Vår ref.: 202111663-25 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Oversending av klage på NVE sitt vedtak om konsesjon til Elvenesstrand Smolt AS for uttak og regulering av Vatndalsvatnet, Sandskardvatnet og Gullvikvatnet, Øksnes kommune i Nordland

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) vedtak om uttak av vann og regulering av Gullvikvatnet, Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet av 5.2.2024, er påklaget av Elvenesstrand Smolt AS.

Klagen er gitt innen fristen og tilfredsstillende vilkår for klagerett i forvaltningsloven kapittel VI. NVE har forberedt klagen i tråd med forvaltningsloven § 33.

Vi kan ikke se at klagen gir grunnlag for å endre vårt vedtak av 5.2.2024. Klagen blir derfor sendt til Energidepartementet (ED) for endelig avgjørelse.

Bakgrunn for saken

Elvenesstrand Smolt AS (ES) har søkt om formalisering av eksisterende regulering og vannuttak fra Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet til produksjon av settefisk ved anlegget på Elvenesstrand i Øksnes kommune i Nordland. Det søkes samtidig om regulering og vannuttak fra Gullvikvatnet for å kunne øke produksjonen av settefisk.

Det har vært vannuttak fra Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet til landbasert oppdrett siden 1986. ES søkte 1.7.2021 konsesjon for maksimalt vannuttak på 236 l/s (14,2 m³/min) til produksjon av smolt og uttak av ferskvann til bruk for avlusing. Vannbehovet for smoltproduksjonen er planlagt å være 95 l/s (5,7 m³/min) med et gjennomsnittlig vannuttak på 60 l/s (3,6 m³/min). Det ble søkt om regulering av Gullvikvatnet på 1,5 m mellom HRV kote 43,75 og LRV kote 42,25, regulering av Vatndalsvatnet med 6 meter mellom HRV kote 99 og LRV kote 93 og regulering av Sandskardvatnet med 5 meter mellom HRV kote 136 og LRV kote 131.

Saken ble sendt på høring den 6.10.2021. NVE var på befaring i området den 27.10.2021 og 13.6.2023.



NVE mener omsøkt regulering og vannuttak fra Vatndalsvatnet, Sandskardvatnet og Gullvikvatnet innebærer store virkninger for allmenne interesser i de to vassdragene. Fordelene ved et vannuttak på 236 l/s, uten slipp av minstevannføring til Tuvenelva og Gullvikelva, overstiger ikke skader og ulemper for allmenne interesser. NVE mener at ved å avgrense vannuttaket til et maksimalt vannuttak på 95 l/s med et gjennomsnittlig uttak på 60 l/s, og slipp av minstevannføring fra Vatndalsvatnet/Strompedalen, Sandskardvatnet og Gullvikvatnet på henholdsvis 9 l/s, 9 l/s og 14 l/s, vil konfliktgraden bli redusert og kravet i vannressurslovens § 25 om at fordelene vil overstige skader og ulemper vil være tilfredsstillt. Det tillates også uttak av vann fra Gullvikvatnet til avlusing når tilsiget tilsier det og magasinet ligger på høyeste regulerte vannstand (HRV). NVE ga på disse vilkår Elvenesstrand Smolt AS konsesjon etter vannressursloven den 5.2.2024.

Klagen

NVE har mottatt klage på vårt vedtak av 5.2.2024 fra Elvenesstrand Smolt AS den 15.3.2024. Klagen er kommet inn innen avtale om utsatt frist.

ES klager på vedtak om fastsatt slipp av minstevannføring fra Vatndalsvatnet, Sandskardvatnet og Gullvikvatnet. Det anføres at tilgjengelig vannmengde ved 10-års tørke vil reduseres fra 96 l/s til 64 l/s ved krav om minstevannføring. Det anføres videre at krav om minstevannføring gjør det bedriftsøkonomisk svært krevende å ta konsesjonen i bruk og at kostnadene ved arrangement for slipp av minstevannføring må reduseres. Dersom klagen ikke imøtekommes foreslår de som løsning at det kun stilles vilkår om minstevannføring fra Sandskardvatnet på 9 l/s.

Anførslene blir gjennomgått i det følgende. NVE vil kommentere nye forhold som klager anfører og som ikke tidligere er vurdert, og forhold som bør utdypes nærmere. For øvrig viser NVE til klagen i sin helhet.

NVEs vurdering av klagen

NVE skal avvise klagen dersom vilkårene for å behandle klagen ikke er oppfylt, jf. forvaltningsloven § 33. Klagen er gitt innen klagefristen og tilfredsstiller de øvrige vilkår for klagerett i forvaltningsloven kapittel VI.

Tilgjengelige vannmengder

Det er ikke gjort hydrologiske målinger i forbindelse med søknaden. Hydrologisk grunnlag baserer seg på skalering av nedbørfeltet opp mot målestasjon Grønlivatn (180.1).

NVE har gitt konsesjon med bakgrunn i vannbehov på maksimalt 95 l/s med et gjennomsnittlig uttak på 60 l/s til produksjon av smolt. Klager viser til at hydrologiske analyser viser en tilgjengelig vannmengde for omsøkt konsesjon på 96 l/s ved 10-års tørke og 3 måneders varighet. De anfører at gitt konsesjon vil gi en tilgjengelig vannmengde på 64 l/s, en økning på 15 – 20 % i forhold til dagens situasjon. Vannuttak fra Gullvikvatnet er det eneste nye tiltaket i det omsøkte alternativet, og som klager mener vil gi tilgang på ca. 42 l/s i tørre år.



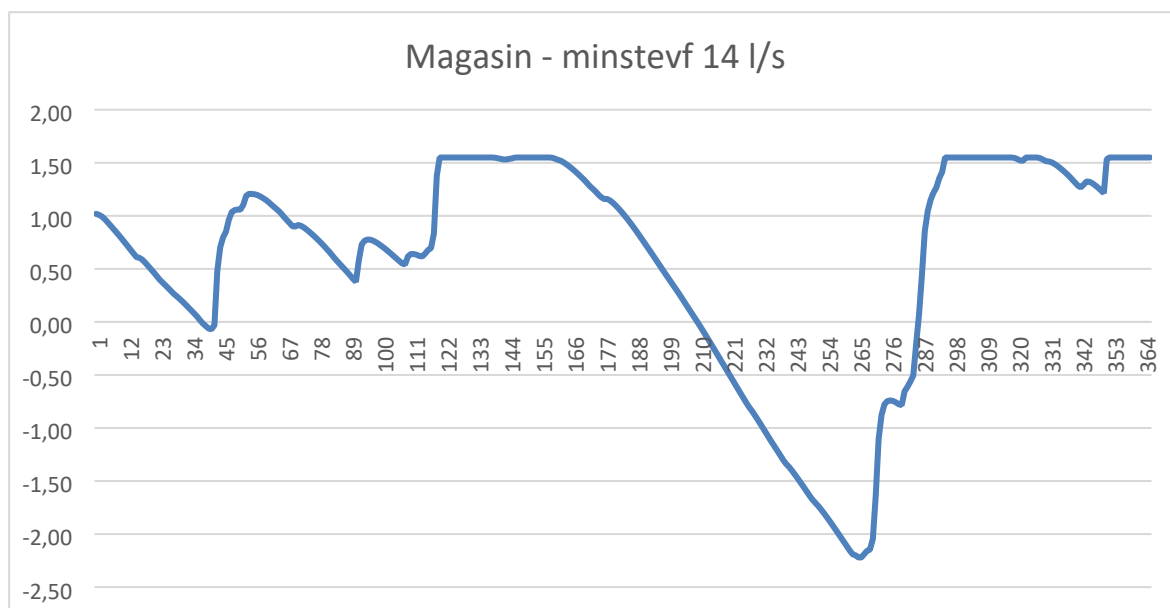
NVE har gjennomgått det hydrologiske grunnlaget på nytt og gjort tilsvarende hydrologiske analyser av Gullvikvatnet¹. Norconsult har beregnet for tørke for det totale nedbørfeltet som inkluderer Gullvikvatn, Vatndalsvatnet med overføring fra Strompedalen og Sandskardvatnet. En vurdering NVE skal hensynta i sin vurdering, er hvor mye Gullvikvatn skal reguleres. Vi har derfor gjort hydrologiske analyser for tørke skalert for nedbørfeltet til Gullvikvatnet. Våre analyser viser at det ved 10-års tørke og slipp av minstevannføring på 14 l/s til Gullvikelva vil være tilgjengelig ca. 50 l/s med vann, hvis tørken varer kortere enn en måned. Ved tørke mellom 1,5 – 3 måneder vil tilgjengelig vannmengde være ca. 23 l/s. Noe mindre enn hydrologiske analyser i søknaden.

Varighet (dager)	l/s	Bidrag fra magasin	Tilgjengelig vannmengde med mvf = 0 l/s.	Tilgjengelig vannmengde med mvf = 9 l/s.	Tilgjengelig vannmengde med mvf = 14 l/s.
0,5 (15)	3,61	0,118	122	113	108
1 (31)	5,52	59	65	56	51
1,5 (45)	7,92	39	47	38	33
2 (61)	10,4	30	40	31	26
3 (91)	16,8	20	37	28	23
4 (121)	23,8	15	39	30	25

Tabell som viser tilgjengelig vannmengde i Gullvikvatn med ulike slipp av minstevannføring, for 10-årstørker med ulike varigheter. Fet skrift er 1 og 3 måneders varighet. Mvf = minstevannføring.

NVE mener det i et normalår vil være mulig med et vannuttak på 95 l/s med et gjennomsnittsutttak på 60 l/s fra de tre magasinene. Det er i svært tørre perioder som varer lenger enn en (1) måned at det vil være knapphet på vann. Simuleringer viser at, i et tørrår som 2008, er det ikke mulig å opprettholde et vannuttak på 40 l/s fra Gullvikvatnet, som tilsvarer det økte vannbehovet til ES. Selv uten slipp av minstevannføring vil vannstanden gå nesten 1 m under LRV. Dette gjelder også for årene 2001, 2018, 2021 og 2023. NVE mener derfor at ES, uavhengig om det er vilkår om minstevannføring eller ikke, må se på vannbesparende tiltak som økt gjenbruk, avsalting, RAS-teknologi eller boring etter grunnvann for å dekke vannbehovet i tørre perioder.

¹ Elvenesstrand Nordland



Graf som viser vannstand over og under LRV i Gullvikvatnet ved et vannuttak på 40 l/s.

Hydrologiske beregninger både av klager og NVE baserer seg på stasjon Grønlivatn (180.1) og gir en indikasjon på hydrologisk regime i nedbørfeltene. Den sikreste metoden for å få oversikt over vannføringens størrelse og fordeling over året er å måle den direkte. NVE mener derfor ES bør foreta hydrologiske målinger i Gullvikelva, Vatndalselva, Tuvenelva og bekken fra Strompedalen for å kunne gi mer nøyaktige data.

Vannbesparende tiltak

ES anfører hvorfor vannbesparende tiltak som økt gjenbruk, RAS-teknologi, avsalting eller andre vannkilder som grunnvann ikke er et alternativ for å dekke vannbehovet i svært tørre perioder.

ES mener bruk av RAS-teknologi kan gi en settefisk som er svakere og tåler overgangen til sjø dårligere enn fisk fra anlegg med gjennomstrømming eller gjenbruk av vann. De anfører også at RAS-teknolog og avsalting av sjøvann vil også medføre et investeringsbehov som de ikke ser som mulig å realisere. Bruken av grunnvann ser de som lite aktuelt ettersom det ikke er noen større grunnvannsforekomster i området, og at det er en reell risiko for at grunnvannsutttak vil påvirke Tuvenelva og nærliggende myrområder.

NVE går ikke inn på vurderinger knyttet til fiskehelse og ulike produksjonsmetoder for settefisk. Det meste av anlegget går i dag på gjennomstrømming med noe gjenbruk i vekst og på-vekst avdelinger. NVE setter ingen vilkår til bruk av en spesifikk produksjonsmetode i konsesjonen, men forventer at anlegget driftes i tråd med tillatelsene NVE har gitt.

NVE mener beregninger av tilgjengelig vannmengde i tørre perioder og magasinkapasitet i Gullvikvatnet tilsier at ES må se på vannbesparende tiltak, ta i bruk andre driftsformer, vurdere alternative vannkilder eller redusere produksjonen etter tilgjengelig vannmengde.



Gullvikelva

ES anfører at Statsforvalteren i sine uttalelser ikke stiller krav til slipp av minstevannføring. De anfører også at mindre vannføring i utløpselva vil være positivt for fiskebestanden i Gullvikvatnet og at det ikke er påvist sjørret i elva.

NVE har i sitt vedtak vurdert at redusert vannføring i vassdragene gir negative konsekvenser for landskap, friluftsliv og anadrom fisk. Området rundt Gullvikvatnet er urørt med fravær av tekniske inngrep og inngår i et kulturlandskap med nedlagte småbruk og beitedyr. Området er kartlagt som et *viktig friluftsområde* og et viktig nærturterreng for lokale brukere med mulighet for fiske og rekreasjon. Gullvikelva inngår som en naturlig del i landskapet og utgjør et helhetlig økosystem sammen med kantvegetasjon og myrområdene. Det er mye og småfallen fisk i Gullvikvatnet, og NVE er enig i at reduserte gytemuligheter i utløpet av Gullvikvatnet kan være positivt for den totale fiskebestanden i Gullvikvatnet. Like nedstrøms planlagt plassering av dammen er det et vandringshinder for fisk, slik at fisk som slipper seg ned elva ikke kommer seg opp. I elva nedstrøms vandringshinder er det gode gyte- og oppvekstområder og det er registrert god tetthet av ørret i alle størrelser. NVE mener også det er stor sannsynlighet for at det er sjørret i elva da det ikke er noen opplagte vandringshinder i nedre og midtre deler av elven. NVE vurderer at tørrlegging av Gullvikelva vil få store konsekvenser for stasjonær ørret og anadrom fisk. NVE har i vedtaket stilt som vilkår at dammen utformes slik at fisk kan slippe seg ned fra vannet ved overløp. NVE mener det må være tilstrekkelig minstevannføring i elva for å ivareta stasjonær ørret og at anadrom fisk kan vandre opp til de flatere gyteområdene, og for å ivareta hensynet til landskap, økosystem og friluftsliv.

Vi viser ellers til vurderinger i *Bakgrunn for vedtak*.

Tuvenelva og Vatndalselva

ES anfører at det har vært uttak av vann fra Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet siden 80-tallet uten krav om minstevannføring. De ønsker ikke å gjennomføre tiltak som kan forverre tilstanden for fisk, og en økning i vannuttak til anlegget skal komme fra regulering og uttak fra Gullvikvatnet. Med den vannføringen som elva har i dag mener de Tuvenelva har en god bestand av anadrom fisk og at en med sikkerhet ikke kan konkludere med at slipp av minstevannføring vil gi økt produksjon i vassdraget. De anfører videre at krav om minstevannføring vil medføre betydelige kostnader for bedriften og redusere tilgjengelig vannuttak vesentlig.

Vandringshinder for anadrom fisk i Vatndalselva er ca. 1 km ovenfor samløpet med Tuvenelva. I hovedelva er vandringshinder ca. 3 km ovenfor utløpet i Steinslandsfjorden. NVE har vurdert at Tuvenelva har stor verdi for anadrom fisk og at det er nødvendig å sikre tilstrekkelig vannføring på hele den anadrome strekningen i elva, også i tørre perioder. ES mener restfeltene mellom Tuvenelva og vandringshindrene i Vatndalselva (0,55 km²) og Sandskardelva (2,7 km²) bidrar med i gjennomsnitt 32 l/s og 160 l/s. ES viser også til at en «ikke-ubetydelig lekkasje» i begge jordfyllingsdammene i Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet kan ha bidratt til at fiskestammen i Tuvenelva er levedyktig. Lekkasje er ikke målt av konsesjonær.



NVE vurderer at restfeltet mellom dammene og vandringshinder er små og det er knyttet stor usikkerhet til restvannføring fra så små nedbørsfelt. Under befaring 13.6.2023 ble det vurdert at lekkasjene i dammene ikke sikrer at det er tilstrekkelig vannføring i Vatndalselva og Tuvenelva. I vårt vedtak har vi hensyntatt lekkasjene og stilt som vilkår at måling av minstevannføring kan gjøres inntil 50 m nedstrøms dammene. Lekkasjene kan dermed inngå som en del av pålagt minstevannføring uten at konsesjonær må tette lekkasjene eller rehabilitere dammene. Alternativet er å tette lekkasjen i dammene og lage nytt arrangement for slipp og måling av minstevannføring i tilknytning til dammene. Det er opp til konsesjonær å konstruere ny teknisk løsning for dokumentasjon og slipp av minstevannføring som skal godkjennes av NVE.

Vi viser også til at minstevannføring/miljøbasert vannføring (tiltaks ID 1103-1774-M) i Tuvenelva er gitt prioritet høy (1.1)² innenfor planperioden 2022-2027 i Regional plan for vannforvaltning for Nordland og Jan Mayen³. Innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66 er et mulig juridisk virkemiddel som er satt opp for å sørge for gjennomføring av det foreslåtte tiltaket og for å sørge for at miljømålet i forskriften blir oppnådd.

NVE mener det er nødvendig å sikre tilstrekkelig vannmengde i Vatndalselva og Tuvenelva for å sikre gode gyte- og oppvekstområder for anadrom fisk. Vilkår om minstevannføring er i henhold til prioritert tiltak i regional forvaltningsplan og vi ser ikke at det er kommet frem nye opplysninger som gir grunnlag for å endre kravet om minstevannføring fra Vatndalsvatnet og Sandskardvatnet.

Vi viser for øvrig til *Bakgrunn for vedtak* pkt. 4.2.2 *Akvatisk miljø* og pkt. 4.9 *Forholdet til vannforskriften*.

Konsesjonsvilkår

ES anfører at tekniske løsninger for slipp av minstevannføring vil medføre høye investerings- og driftskostnader. Vassdragskonsesjon av 5.2.2024 pkt. 10 *Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking* stiller krav til konsesjonæren om at det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen skal godkjennes av NVE og data skal kunne fremlegges NVE på forespørsel.

NVE ser ikke at bedriftens økonomi er skjellig grunn for å avvike fra vilkår gitt i konsesjonen og NVEs mulighet til å kontrollere at anlegget drives innenfor loven og de krav som er fastsatt i konsesjonen.

Med hilsen

Carsten S. Jensen
konsesjonsansvarlig

Gry Berg
seksjonssjef

² Regionalt tiltaksprogram (2022-2027) Nordland og Jan Mayen vannregion.

³ Regional vannforvaltningsplan Nordland og Jan Mayen 2022-2027.



Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

Energidepartementet

Kopimottakerliste:

Elvenesstrand Smolt AS